

Strålebehandling av kreft som har spredt seg til skjelettet - pasientinformasjon

Du skal ha strålebehandling mot skjelettet. Det er forskjellig hvor mange behandlinger hver enkelt pasient trenger, men det vanligste er enten en, fem eller ti. Behandlingen foregår vanligvis hver ukedag, fem dager i uken.

Hensikten med strålebehandlingen er å behandle kreftsykdommen lokalt i skjelettet og ofte er målet å redusere smerter fra spredningssvulsten. Det kan ta tid før behandlingen begynner å virke; vanligvis en til to uker og noen ganger enda lengre tid. Av og til kan smertene forbigående forverres under behandlingen pga strålereaktive forandringer. Strålebehandling kan også gis for å forhindre komplikasjoner fra skjelettet eller skjelettnære strukturer.

Planlegging av strålebehandling

Det brukes CT for å planlegge strålebehandlingen. Selve CT-undersøkelsen tar cirka 15 minutter og gir en nøyaktig framstilling av området som skal bestråles. CT-bildene benyttes til å lage et individuelt tilpasset behandlingsopplegg («doseplan») for hver enkelt pasient. Dette krever nøye utregninger og kan ta noen dager.

Det er viktig at du ligger komfortabelt under CT-undersøkelsen siden det er slik du skal ligge ved alle strålebehandlingene. Hvis du synes det er smertefullt eller vanskelig å ligge stille, kan det være aktuelt at du får smertestillende eller beroligende medisiner som du kan ta i forkant av CT-undersøkelsen og/eller strålebehandlingen. For at strålingen skal treffe på samme sted ved hver behandling, er det viktig at du ligger i samme posisjon og helt i ro. For å sikre dette brukes for eksempel puter, armstøtter og former, avhengig av hvilket område som skal behandles.

Hvordan foregår strålebehandlingen?

Strålebehandlingen foregår i et spesialrom. Under selve behandlingen ligger du alene i rommet på en behandlingsbenk, i samme stilling som du lå under CT-undersøkelsen. Behandlingen blir styrt av stråleterapeuter fra et kontrollrom som ligger rett i nærheten av behandlingsrommet. Du vil hele tiden være overvåket via TV-skjerm, og du kan når som helst ta kontakt med stråleterapeutene. En strålebehandling varer vanligvis cirka 15 minutter totalt, men kan ta lenger tid dersom det er flere

områder som skal bestråles.

Strålebehandling er ikke smertefullt. Det kan sammenlignes med en vanlig røntgenundersøkelse. Noen kan oppleve det ubehagelig å ligge på strålebenken fordi den er smal og hard og derfor ha behov for smertestillende medisiner før behandlingen.

Forholdsregler under strålebehandling

- Du representerer ingen strålefare og kan fritt omgås andre mennesker, også barn og gravide.
- Dersom du bruker naturmedisiner eller kosttilskudd (i tillegg til faste medisiner), ta det opp med legen. Enkelte tabletter, for eksempel antioksidanter, bør unngås under stråling.
- Strålebehandlet område bør dekkes til med tettvevde tekstiler når du er ute i sol under behandlingsperioden. Unngå bruk av solkrem i stråleområdet i behandlingsperioden.

Hudpåvirkning i stråleområdet

Hudreaksjoner i stråleområdet kan forekomme under strålebehandling. Huden kan bli rød og sår. Huden som stråles bør holdes ren, tørr og luftig. For å irritere huden i stråleområdet minst mulig bør du bruke lunkent vann og uparfymert såpe med lav pH- verdi. Unngå å skrubbe eller gni i strålefeltet. Klapp huden tørr eller lufttørk etter rengjøring. Du kan smøre huden med uparfymert fuktighetskrem, men huden skal være ren og tørr før selve strålebehandlingen.

Hudreaksjoner kommer vanligvis litt ut i strålebehandlingen, og vil ofte være mest plagsomt mot slutten av, og en stund etter avsluttet behandling. Hudreaksjoner kan øke på et par uker etter avsluttet strålebehandling før de bedres.

Komplikasjoner fra ryggmargen og skjelettet

Kreftsykdom kan skade ryggmargens nerveceller og nervebaner. Dette skjer hyppigst ved spredning av kreftsykdommen til en eller flere ryggvirvler, som igjen kan føre til at kreftvev vokser inn i ryggmargskanalen og trykker på ryggmargen. Alle nivåer av ryggmargen kan rammes, fra nakke til korsrygg. Dersom du merker nedsatt kraft i armer og/eller bein eller endret følelse (nummenhet) på kroppen, i armer og/eller bein under strålebehandlingen, må du ta kontakt med personalet som behandler deg. Dersom det er fare for brudd i skjelettet, vil du få informasjon om eventuelle forholdsregler rundt bevegelse.

Bivirkninger

Strålebehandling mot skjelett er stort sett veldig godt tolerert og har lite bivirkninger. Noen pasienter kan allikevel få bivirkninger, og her skiller man mellom akutte bivirkninger og senvirkninger. De fleste bivirkninger oppstår underveis i behandlingen, men kan også komme etter avsluttet strålebehandling. Bivirkningene er stort sett lokalisert til det området som blir bestrålt. Det er viktig å understreke at ikke alle får de samme bivirkningene, og at graden av bivirkninger kan variere.

Du kan føle deg trett under behandlingen og ha økt behov for å hvile. Det er viktig å finne en balanse mellom aktivitet og hvile. Gi deg selv lov til å hvile mer enn du gjør til vanlig, men det er gunstig å være i noe fysisk aktivitet.

Det kan være aktuelt å redusere smertestillende medisiner noen uker etter strålebehandlingen. Dette gjøres ofte i samarbeid med fastlegen.

I minst ett år etter strålebehandling anbefales bruk av solkrem med SPF 30 eller høyere og/eller tildekking på det bestrålte området når man er ute i sol.